

Шматковська Т. О. До питання дефініції економічної ефективності використання основних засобів / Т. О. Шматковська, С. М. Онисько, О. Г. Агрес // Materialy VI Mezinarodni vedecko-prakticka konference «Veda a technologie : krok do budoucnosti – 2010». - Dil 5. Ekonomické vedy : Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o. – P. 84-86.; (27 unora (лютого)–05 brezen (березня) 2010 roku).

К.е.н. Онисько С. М., Агрес О.Г.

Львівський національний аграрний університет, Україна, м. Львів

К.е.н. Шматковська Т. О.

Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна, м. Луцьк

ДО ПИТАННЯ ДЕФІНІЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Оскільки формування належного складу, структури та комплектації основних засобів на підприємстві передбачає відволікання з обороту значних капіталовкладень, а також високу ймовірність довгострокового залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів, то, на нашу думку, особливо важливе значення належить адекватному оцінюванню результативності та ефективності використання таких об'єктів необоротних активів у забезпеченні безперервного підтримання виробничого процесу.

Як зазначають Тукач Г. Л. та Дубонос В. П., теорія ефективності чітко розмежовує поняття ефекту й ефективності. У першому випадку – це результат, а у другому – співвідношення ефекту і витрат на його здійснення. Загальними для них є два аспекти: по-перше – направленість на досягнення конкретного результату – соціального або економічного, по-друге, вони обумовлюють витрачання коштів [2, с. 303].

В “Економічній енциклопедії” ефективність визначена як здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту результату до витрат, що забезпечили цей результат [1].

Оксфордський словник визначає поняття “ефективний” як “той, що працює продуктивно з мінімальними витратами зусиль або грошових коштів” [6].

Окрім того, розуміння сутності ефективності пов'язане із розвитком теорії стратегічного управління підприємством. Так, у своїх працях Друкер П. зазначає, що ефективність можна розуміти по-різному: “у першому випадку ефективність означає – робити потрібні речі” (“doing right thing”), а в іншому – створювати потрібні речі (“create the right thing”) [5].

Вчені Турило А. М. та Турило А. А. виділяють окремі види економічної ефективності основних засобів:

- проміжна ефективність, за якої в якості результативної ознаки виступає виручка від реалізації продукції, а в якості затрат виступають поточні витрати підприємства на формування та використання основних засобів;

- кінцева ефективність (або загальноприйняте розуміння ефективності), де в якості результативної ознаки виступає прибуток, а в якості затрат – поточні витрати оцінюваного ресурсу підприємства (основних засобів);

- змішана економічна ефективність, яка синтезує значення показників для проміжної та кінцевої ефективності [3].

Під визначенням ефективності основних засобів за Фарреллом (Farrell), слід розуміти розрахунок відношення фактичної продуктивності основних засобів до максимально можливої її величини [7].

Вважаємо, що вартим уваги є підхід відомого вченого Фукса А. Е. щодо узагальнюючого показника ефективності використання основного капіталу. На його думку, цим показником є “капіталовіддача”, що обчислюється відношенням річного обсягу товарної (валової) продукції або національного доходу (чистої продукції) до середньорічної вартості основного капіталу. Окрім того, в його наукових працях зустрічається також й інший показник ефективності використання основних засобів – “прирістна капіталовіддача” [4], що оцінюється як результат використання капіталу, який введено в експлуатацію протягом звітного періоду.

Оцінювання результатів проведеного дослідження надає підстави стверджувати, що більшість вчених при визначенні ефективності основних

засобів особливу увагу акцентують на необхідності розрахунку фондівіддачі та рентабельності цієї групи необоротних матеріальних активів.

Окрім того, вважаємо, що на особливу увагу щодо виявлення можливостей практичної реалізації розрахунків та оцінювання отриманих результатів, заслуговує показник виробництва валової продукції (за собівартістю чи цінами реалізації) з розрахунку на 1 грн. амортизаційних відрахувань; коефіцієнт питомих капітальних вкладень в основні засоби на 1 грн. приросту продукції.

Такі міркування базуються на припущенні, що за результатами розрахунку цих показників стає можливим отримання даних із високим ступнем достовірності та інформативності щодо різних аспектів досліджуваної проблематики.

Підсумовуючи зауважимо, що дослідження очікуваного або досягнутого рівня ефективності використання основних засобів потребує виділення комплексу критеріїв та формування відповідної системи показників, виходячи із необхідності швидкого адаптування діяльності підприємства до мінливих умов ведення господарської діяльності. Впровадження такого алгоритму, на нашу думку, сприятиме формуванню більш довершеної системи оцінювання ефективності використання основних засобів та налагодження зручного інструментарію, направлено на забезпечення прийняття вдалих управлінських рішень.

Використана література

1. Економічна енциклопедія : У 3-х т. – Т. 1 / [Редкол : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. – К. : Академія, 2000. – 864 с.
2. Основы управления социалистическим производством / [Под ред. Г. Л. Таукача и В. П. Дубоноса]. – К. : Вища школа, Главное изд-во, 1989. – 303 с.
3. Турило А. М. Дальнейшее исследование сущности экономической эффективности, классификации ее видов / А. М. Турило, А. А. Турило // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - № 3. – С. 152-157.

4. Фукс А. Е. Амортизація і оновлення основного капіталу : проблеми теорії і практики / А. Е. Фукс. – К. : КДЕУ, 1996. – 160 с.
5. Drucker P. F. Managing for Results / P. F. Drucker [Електронний ресурс]. – Режим доступу з : <www.fintraining.ru>
6. Oxford English Dictionary / [Edited by J. Simpson and E. Weiner]. – Clarendon Press, 1989. – 363 p.
7. Farrell The measurement of productive efficiency / Farrell. – 1957. – P. 253-281.